

Poština
pavšalirana.Uredništvo
in
upravnništvo
lista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

AVTONOMIST

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izhaja vsak petek.

Celoletna naročnina 50 — D
mesečna 5 — „
Inozemstvo
celoletno 100.
Posamezne
številke se računijo po D 1 25
Inserati
se računajo:
pol str. 560 D,
manjši sorazmerno. — Pri
malih oglasih
beseda 50 p.**Kaj hočemo?** Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega slovenskega ljudstva!

Organizirajte se!

Iz raznih strani, zlasti v zadnjem času nam v velikem številu prihajajočih poročil z dežele vidimo, da je v Sloveniji mnogo več republikancev kakor se splošno misli.

Slovenski republikanci pa kljub velikemu svojemu številu danes še ne pomenijo mnogo in ne predstavljajo takorekoč še nobene politične sile in moči.

To sta dve važni ugotovitvi: Na eni strani veliko število, na drugi pa vsaj trenutna politično onemoglost. Te dve stvari ne gresta prav skupaj. Človek bi pričakoval, da bo tam, kjer je veliko število, tudi velika politična moč.

Zakaj tega pri nas še ni? Odgovor je lahek: **Zato, ker smo še razstreseni in ker še nismo dovolj organizirani!**

Posamezen človek lahko mnogo pomeni in lahko tudi mnogo napravi, če je priden, delaven, samozavesten in odločen. Vsega pa le ne more. Če se pa združita dva, gre marsikaj že lažje. In kolikor več se združi takih ljudi, ki mislijo isto in hočejo isto, **toliko hitreje in lažje dosežejo svoj skupni cilj.**

Tudi mi republikanci imamo svoje skupne cilje, imamo svoj politični program. Naš program smo že večkrat označili na kratko v štirih besedah: **Človečanstvo, Slovenstvo, Federacija in Republika.** V prvi vrsti smo **ljudje**, ki hočemo biti **enakopravni** med seboj. Kakor pa zahtevamo enakopravnost za osebo, tako jo zahtevamo tudi za svoj **rod** — zato smo tudi **Slovenci**. Da pa dosežemo enakopravnost za sebe kot osebe in kot narod, zahtevamo, da bodi naša država **federativna republika**, v kateri bo vsak kot oseba in del svojega naroda užival vse pravice, ki mu gredo po božjih in človeških postavah.

Rekli smo zgoraj, da je takih ljudi mnogo, ki to zahtevajo in hočejo. **Velika večina takih ljudi pa živi danes še razstresena, brez vsake**

ožje medsebojne zveze. To pa je velika napaka: Sloga jači, nesloga tlači. Zato se moramo potruditi, da sklenemo medseboj ožje zveze. To se pravi z drugimi besedami: **Mi se moramo organizirati.**

Kako pa naj to napravimo? Stvar ni tako težavna in huda, kakor se zdi na prvi pogled. Vzemimo primer iz življenja. V eni ali drugi vasi živi kmet, ki je prepričan republikanec. Ta kmet gre gotovo ob nedeljah k maši. Po maši se pogovarja v kakšni senci z drugimi vaščani. Ali pa gre v gostilno, kjer ljudje navadno tudi ne molče. Ali pa gre na kakšen sejm, kamor pridejo ljudje od blizu in daleč. Pri ložnosti za pomenke in razgovore je torej več kot preveč. Pri takih medsebojnih razgovorih pa kmet, ki je republikanec, kmalu spozna tega ali onega sosedo, ali pa tega ali onega človeka sploh, ki je tudi republikanec. Ta mu bo povedal še za kakšnega tretjega in četrtega. Tako vidi kmet, da on ni sam v vasi ali pa v občini, ki republikansko misli, ampak da je takih ljudi več. Kakor hitro pa to spozna, postane že pogumnejši, ker vidi, da ni osamljen, in tudi drugim se godi ravno tako.

Pri tem medsebojnem spoznavanju pa ne smemo ostati, ker to je premalo. Le pomislite, koliko pogumnejši, samozavestnejši in odločnejši bi postali trije ali stirje republikanci v eni vasi, če bi ustanovili krajevno politično organizacijo, njeno ustanovitev naznanili v Ljubljano na naslov: Uprava „Avtonomista“, Ljubljana, Breg št. 12 in če bi potem izvedeli, da je v deželi že lepo število krajevnih republikanskih organizacij, ki štejejo na stotine in na tisoče članov! Ali vam ne bi zrastle vaš pogum, če bi kar naenkrat zvedeli, koliko vas je?

Pa bo rekel kdo: Saj bi napravili mi tudi krajevno politično republikansko organizacijo, toda mi ne vemo, kako bi začeli. **Nič ni lažje-**

ga kot to! Kedar se polagoma med seboj spoznate, se čisto lahko dogovorite, da se boste zbrali kakšno nedeljo popoldne po nauku ali pa zvečer kjerkoli. Ko ste tako zbrani, se bo med vami gotovo znašel nekdo, ki uživa med vami splošno spoštovanje in zaupanje kot mož-poštenjak. Tega naprosite, naj bo vaš »vodja«, vaš **predsednik**. Če je res **mož**, bo vaši prošnji gotovo ustregel. Potem določite nekaj odborikov, med temi tajnika in blagajnika. Tajnik bo pisal pisma za vas v Ljubljano in prejemal tudi odgovore, ki jih bo vam pri vsakem vašem sestanku dal na znanje. Blagajnik pa bo pobiral mesečni prispevek, ki je lahko večji ali manjši, da bo imel tajnik vedno na razpolago nekaj denarja za papir in za marke. Posebne društvene sobe ni treba, ker se lahko sestajate pri tem ali onem somišljeniku, ki ima kakšen prostor na razpolago. Kozolcev in podov in podobnih prostorov je povsod dovolj.

Ko se boste tako domenili, sporočite svoj sklep v Ljubljano na zgoraj omenjeni naslov. Iz Ljubljane boste zvedeli, kje se že nahaja taka podobna organizacija v vaši najbližji sosesčini, da boste lahko stopili v stik tudi s sosednimi vami, občinami in farami. In sedaj po-

mislite, kako silno se bo dvignila vaša zavest in vaš ponos, ko boste videli in spoznali, koliko vas je vsepovsod!

To spoznanje vam bo dalo tudi pogum, da se ne boste bali nikogar, ampak da boste jasno, določeno in možato rekli vsakomur v brk: **Jaz sem kmet ali delavec in republikanec**, ki hoče biti človek, ki hoče ostati Slovenec, in ki hoče živeti v zvezni republiki Jugoslovanov kot enakopraven član človeške in državne družbe. Vi boste povedali vsakemu v brk, da ne zahtevate nič protipostavnega, da ne pripravljate nobenega krvavega upora, ampak da hočete mir na zunaj in mir na znotraj in da hočete odločevati samo z volilnimi svojimi glasovi. Te pravice vam pa ne sme in ne more kratiti ali celo vzeti noben župan, noben okrajni glavar, noben sodnik niti sam kralj ne!

Zatorej snujte povsod po celi Sloveniji od vasi do vasi, od fare do fare in od občine do občine krajevne politične organizacije slovenskih republikancev, da bo rastla vaša moč in vaša samozavest. Če boste hodili po tej poti, vam je zmaga gotova in z zmago vred tudi vaša politična moč. Zapomnite si, da sloga jači, nesloga tlači.

Nova kmečka internacionala.

V zadnji številki »Slobodnega Doma« je objavil g. Štefan Radič članek pod naslovom »Kmečka mednarodna zajednica ali kmečka internacionala«, ki je zelo zanimiv. Zaradi pomanjkanja prostora moremo objaviti samo del tega članka, da bodo naši čitatelji vedeli, kaj vse se godi po prostranem svetu. Radič piše:

»Eden najstrašnejših zločinov radikalskih in batinaških vlastodržcev je v tem, da zapirajo vse področje svoje oblasti napram inozemstvu še bolj, kakor je bilo to ob času svetovne vojne. Posebno Hrvaška je ločena od duševnega življenja sosednih evropskih držav, še najbolj pa od javnega življenja v

sovjetski Rusiji. Če kakšen tuj čopis piše malo poštenjeje in svobodnejše, takoj se ga v Eshaeziji prepove. Tako so prepovedani vsi hrvaški ameriški listi, a posebno ameriški tednik RRSS »Seljačka Republika«. Prepovedani so vsi listi in vse knjige iz Rusije, kjer je danes politično in kulturno življenje tako bujno in močno, da se mu divijo tudi največji nasprotniki boljševizma.

Tako se je dogodilo tudi, da se pri nas na Hrvaškem ni ničesar vedelo o veliki ruski gospodarski razstavi, ki je bila v septembru lanskega leta, o priliki prvega zasedanja mednarodnega kmečkega kongresa, na katerem je bilo zastopnih

LISTEK.

51

Kmečki punt.

Hrvaško napisal Avgust Senoa.

„Ferko! Ferko! In ti poslušaj vse to? In molčiš?“ je zavreščala na smrt blede gospa Helena.

Pri teh besedah je drhtel Tahī kakor šiba. Ko je Grdak končal, se je nasilnik vgriznil v spodnjo ustnico, vtaknil roke v žep, se postavil pred upravitelja in mirno rekel:

„Ali ste končali? Ste! Vrag Vam je dal jezik, ki sika, da nobena kača ne zna bolje. Da niste kraljev odposlanec, bi Vas obesil kakor bom vsakega kmeta, ki bo samo zinil. Sedaj pa Vam povem, da sem Franjo plemeniti Tahī, vrhovni konjušnik, cesarski komornik, gospodar na Susjedu in Stubici, baron na Statenbergu, kapetan kaniški in velikaš — kako pa se pišete Vi, sirota?“

„Ne pišem se, hvala Bogu, Tahī.“

„Prijatelj Grdak, Vi iščete preprič?“

„Pravico.“

„Pazite, da Vam pravica ne bo polomila reber, če boste kmetavze ščuvali.“

„Govorim Vam v imenu kraljeve uprave.“

„Jaz pa pravim: Marš, bajtar!“

„Dobro,“ je rekel Grdak odhajajoč, „pomnite, da ste užalili plemiča. Štatenberški baron

bo kraljevemu komisarju že ponižneje odgovarjal.“

„Ta je naravnost vragu padel iz torbe,“ je rekel Forčič z izbuljenimi očmi, ko je Grdak odšel.

„Ne boj se, Ivan,“ se je zagrohotal Tahī, bled od jeze, „ta zajec se bo že še nabodel na moj raženj.“

Gospo Heleno je od jeze stresala vročica, da je komaj prišla v svojo spalnico. Ko je Tahī v dvorišču svojemu vinjenemu gostu pomagal na konja, je rekel:

„Prijatelj, moja gospa Helena se suši kakor stara vrba in svetniki ji brnijo po glavi kakor muhe. Nekako propada in vedi Bog —“ toda končati ni mogel, ker je v tem trenutku prihitel na konju majajoč se debeluhar s kratkimi nogami in topim nosom — kastelan Ivan Lolič.

„Milostni gospod, važno pismo sem prinesel za Vas. Dobil sem ga v Zagrebu od banove vdove, na katero je prišlo.“

Tahī je raztrgal pečat, Forčič je radovedno sklonil glavo.

„Od Batora,“ je šepnil Tahī med čitanjem.

„Kdo je ban?“ je plaho jeknil Forčič.

„Za vraga!“ je zatrepetal Tahī, „namestu enega imamo dva bana!“

„In kaj je z menoj?“ je rekel podban.

„Pop Gjuro Draškovič in sabljač Franjo Frankopan Slunjski sta bana. Tri sto zelenih!

Naši kandidati so propadli.“

„A tudi nasprotni,“ je pripomnil podban.

„Hvala Bogu,“ je rekel Tahī, „vsaj nekaj tolažbe.“

„S kojo stranko bosta šla?“

„Z ono, ki ju bo prej pridobila. Pop je zvit, gladek in sladek. Toda vem ga pridobiti. Častihlepen je od sile. Tukaj ga bom potipal, pa bo naš. Franjo Slunjski tolče samo Turke in se ne briga za politiko. Še jutri bom šel v Zagreb poklonit se Draškoviču. Torej, zbogom.“

Težavno se je napotil podban nizdol, Tahī pa je zaklical za njim:

„Počakaj, brat! Lolič naj te spremi v Zagreb, da med potjo ne boš kje ostal. Ali si me čul, Lolič? Jutri lahko vzameš Zukaličev mlin na Krapini. Razumeš?“

„Razumem. Lahko noč gospod,“ je zamežiknil debeluhar in se napotil za omahujočim podbanom, ki je kimajoč bulil v zahajajoče solnce.

Gospod Tahī je šel v grad in je potrkal na vrata kastelanovega stanovanja nedaleč od vhoda. Vstopil je v sobo. V nje sredi je stala mlada črnooka ženska, z majhnim nosom, debelimi ustnicami in polnimi prsmi. Uprla se je v bok, stisnila goste obrvi, zamežiknila in se zasmejala.

„Kako ste ga, milostni gospod, lepo odpravili mojega lolastega Loliča. Gledala sem vse skozi okno.“

40 narodov in na katerem se je osnovala kmečka internacijonala.

Tako je predsednik HRSS zvedel šele drugo polovico maja t. l. za to kmečko internacijonala iz pisma, ki mu ga je poslal glavni odbor iz Moskve in ki ga je podpisal njen glavni tajnik Dombaj in poglaviti organizator Krasin. Pismo se glasi: Zelo spoštovani poslanec! Iz časopisov smo zvedeli, da je glavni odbor vaše stranke 1. maja izdal proglas na hrvaški narod, v katerem med ostalim poziva kmete in delavce na skupno borbo za kmečko in delavsko pravo. Tako smo zvedeli iz nekoga Vašega časopisnega razgovora, da ste izrekli, da smatrate sovjetsko Rusijo za tisto državo, ki je prva, odkar obstoji človeštvo, prava delavska in kmečka država, ki narodno in agrarno vprašanje rešuje po željah in potrebah širokih ljudskih slojev in ustvarja pravo kmečko demokracijo. Na podlagi teh vaših izjav mislimo, da med nami in nami ni nobenih pomembnejših razlik in da je dana možnost, da vi s svojim kmečkim pokretom sodelujete v naši kmečki internacijonali. Zato vam sporočamo, da v naši internacijonali še sedaj sodelujejo milijoni in milijoni organiziranih kmetov Evrope, Azije, Amerike in raznih kolonij in da so v to našo internacijonala vstopile kmečke organizacije raznih političnih prepričanj na tem skupnem temelju, da se vse bore proti zašušnjevanju kmetov bodisi od kapitalistov ali veleposestnikov, in da delajo za osvoboditev kmetov po načelu kmečke in delavske sloge.

Mi bi o vsem tem zelo radi vedeli za vaše mnenje in smo prepričani, da ne boste zavrnili naše prošnje in da nam pošljete program svoje stranke in zlasti hrvaški original vašega proglasa z dne 1. maja t. l. Obenem predlagamo, da si izmenjujemo naša izdavanja, časopise itd. Končno vas prosimo, da za naš mesečnik »Kmečka Internacijonala« napišete kakšen članek. Najbolj bi nas veselilo, da napišete članek o programu in nalogi kmečko-delavskega bloka v Jugoslaviji in zlasti na Hrvaškem, ali pa članek o položaju hrvaških kmetov in o njihovi borbi za zemljo in svobodo. Sicer pa naravno lahko pišete o čemer in kakor hočete. Posebno naglašamo, da bi zelo radi od vas tiskali celo vrsto

člankov, da se bo tako ves svet seznanil s položajem kmetov v Jugoslaviji sploh, a še posebej na Hrvaškem. Tudi vas prosimo, da nam pošljete svojo fotografijo, da jo natisnemo v našem mesečniku.

Posebno naglašamo, da nam morete napisati članek v hrvaščini, nemščini ali v kateremkoli drugem jeziku. Naše tajništvo neprestano dopisuje s kmečkimi organizacijami in kmečkimi voditelji v vseh evropskih jezikih in še v dvajsetih drugih.

Pošiljamo Vam stenografski zapisnik prvega kongresa kmečke internacijonale in prvo številko našega ruskega mesečnika. Ze sedaj se tiska tudi v nemškem, francoskem in angleškem jeziku in nekatere važnejše stvari bodo izšle še v kakih dvajsetih jezikih. Mi Vam hočemo poslati vse v ruščini, ker mislimo, da Vam kot Slovanu ruski jezik ne bo delal težav.

Prosimo, da Vam poslano snov proučite, da nam o tem čim preje poveste svoje mnenje in započnete na kakršenkoli način sodelovati za kmečko internacijonala. Z bratskim pozdravom!

Na to popisuje Štefan Radić vsebino poslanih mu zapiskov kongresa in končuje takole:

»Po sebi se razume, da je i na tem kongresu bilo še mnogo ostankov bojevitosti, ki misli, da je oborožena revolucija ne samo najbolj sigurna, temveč tudi edina pot k osvoboditvi vsega delovnega ljudstva. Zato so nekateri odposlanci, n. pr. neki nemški delegat, ognjevitno pozivali na rdečo fronto proti vsem neprijateljem revolucije, ne samo na njeno obrambo, temveč za naval v to svrhu, da se prevede revolucija po vsem svetu. Poleg tega, pa je bil glavni duh kongresa pravi miroljubni kmečki duh, ki z navadno številčno večino in še z večjo močjo neustrašivega kmečkega duha ruši nasilne gosposke vlade brez vsake kaplje krvi na ta način, da zagotavlja najprej mir doma in tako malo po malo ustvarja in utrjuje svetovni mir.

Naravno, da bo vodstvo HRSS storilo vse kar treba, da vstopi tudi hrvaški kmečki narod kot neustrašen miroljub v to mednarodno kmečko-internacijonala in da v njej popolnoma razvije svojo kmečko človečansko politiko.«

vsod **pospešijo** in nam javijo člane odbora krajevnih organizacij, kjer teva še niso izvršili. Brez smotrenega organizacijskega dela ne more biti uspeha! Zato povsod na delo in agitacijo.

Z republikanskim pozdravom
Predsedstvo „Združenja Slovenskih Avtonomistov“.

Ljubljana, 26. maja 1924.

Ljubno, okraj Radovljica. Tu se je ustanovila pretekla dni krajevna organizacija slovenskih republikancev.

Bučecovci, okraj Ljutomer. Tu se je ustanovila krajevna organizacija slov. republikancev, ki je raztegnila svoj delokrog tudi na sosedstvo.

POZDRAV IN DOLŽNOST.

(Piše Martin Vindiš, kmet iz Leskovca v Haložah.)

Resna beseda vsem zavednim Slovincem, širom naše drage in svete nam domovine Slovenije, posebno pa vsem bratom in sosedom Kranjcem kot našim sotrpinom in stanovskim tovarišem, kmetom in delavcem!

Pred vsem sprejmite pozdrav svojih sosedov Stajercev odnosno štajerskih Haložanov kot bližnjih sosedov republikansko misleče Hrvaške. Bodite zvesti in verni pravi kmečko narodni republikanski ideji ter delajte za njeno uresničitev in njen ugled.

Mi smo zmeraj pripravljani za to, da pade samovolja, ki nam je navržena brez našega privoljenja. Zato hočemo in tudi moramo vsi kmetje in delavci, brez razlike stanu in narodnosti, delati roko v roki, da izrujemo ljuliko in razni drugi plevel, ki je zanešen brez naše vednosti na naše njive. V očiščeno polje pa hočemo potem posejati zdravo seme, ki mora dati zdravejši sad, a ta sad našega sedanjega in bodočega dela se imenuje: človečnost in republika!

Kakšno republiko pa naj zahtevamo, da pridemo Slovenci kot narod do zares pravega izraza ljudske volje? Vsi, ki smo že zdavno do grla siti absolutističnega vladanja in ukazovanja posameznih mogotcev, vsi, ki hočemo vladati celokupnega ljudstva, ki je izvor in nosilec vse državne moči, se moramo združiti v enotno falango. Mi nočemo republike kapitalistov in militaristov, kakršna je Francoska, temveč miroljubno republiko delovnega ljudstva, ki noče dihati in živeti le za militarizem, ampak ki se hoče posvetiti poglavitno gospodarskemu in prosvetnemu delu. Takšno republiko pa bomo znali braniti do zadnjega diha, če bo treba, tudi z orožjem. Kot miroljubni republikanci se moramo držati načela: **v tuje ne diraj, toda svoje brani do zadnjega!** Svoboden človek more biti le tisti, ki se nikogar in ničesar ne boji, pravičen pa le oni, ki niko-

gar ne sovraži, ne naroda, ne stanu, ne človeka. Vsaka sužnjost koronini v strahu, vsaka krivica pa v sovraštvu, sebičnosti in nadutosti.

Tisti, ki nismo ne sebični ne naduti, moramo paziti na vse tiste krivične gosposke stranke, ki so nas vsa ta leta v Belgradu samo izdajale. Zato, da bi nas te stranke ne zavedle, da bi pričeli morda sovražiti tudi ostale nam sorodne slovanske narode. To bi bilo zlo! Zato mi Slovenci ne smemo sovražiti nobenega naroda, tudi nam sovražnih ne! Obžalovati moramo njihove zmote, ker jih vodijo pokvarjene gosposke stranke, kakor danes nas Slovence.

Ze od nekdanj seje gospoda razdor med kmete in delavce in hujska kmeta proti delavcu, a delavca proti kmetu. Tega pa ne stori navadno naravnost, ampak na zelo zvit in prepređen način. S pomočjo denarja ustanavlja pod kmečkim imenom politične stranke z lepimi programi, na tihem pa drži stranke na uzdi in v službi svojih interesov. Razen tega pa ima gospoda še tisoč očitnih ali pa skritih načinov, ki se jih poslužuje, da razbija kmečko-delavsko slogo, kjerkoli se pokaže. Gospoda dobro ve, kako lahko je vladati nad tistimi, ki v medsebojnih sparih pozabljajo na skupne cilje in naloge.

Vsem nam je še v spominu, da smo Slovenci pred vojno imeli na deželi samo dve politični stranki, to je klerikalno ali »Slov. ljudsko stranko« in liberalno, ali danes »Jugoslovensko demokratsko stranko«. Imeli pa smo tudi socialdemokratsko stranko, ki je izšla iz tovarniškega delavstva ter je bilo v njej organizirano večinoma tovarniško delavstvo, pa zato ni imela vpliva na kmetih. — Ali smo torej imeli Slovenci med nekdanjimi strankami katero, ki bi bila zares kmečko-delavska? Neodvisno od denarne gosposde? Ne! Vodstvo jugoslovenske demokratske stranke ima v rokah ofrakana gospoda, ki hoče obdržati na škodo vseh drugih stanov politično moč samo za sebe. Vodstvo SLS pa ima v rokah druga gospoda, ki hoče prav isto kot ona v frakih. Obe ste meščanski stranki, ki imate navado, da vedno povdarjate, posebno pa ob volitvah: Čim več nas bo, tem več bomo dosegli! Mi na to ne smemo nič dati. Morebitne uspehe dosežejo le tisti stanovci, v katerih rokah je stranka, kajti oni imajo prav zato stranko, drugi ljudje so pa le — volilei!

Navadno ti dve stranki hujskajo ljudi eno na drugo, zlasti ob volitvah. Eni ščujuje svoje zveste proti liberalcem, češ, pazite in borite se, da nas ne bodo preglasovali liberalci, ker smo sicer izgubljeni. Isto dopovedujejo liberalci svojim zvestim proti klerikalcem. Politično nevedno ljudstvo pa je mislilo zares, da

Iz naše organizacije.

Somišljenikom v Sloveniji.

Večina naših zaupnikov iz Štajerske predlaga, da se nameravana konferenca zaupnikov slovenskih republikancev na binkoštni ponedeljek letos odloži za kratek čas. Svoj predlog utemeljujejo s tem, da vsled kratkega časa še ne bodo mogli biti povsod gotovi z organizacijskim de-

lom tako, kakor si žele in je potrebno. — Vsled tega pametnega utemeljevanja je podpisano predsedstvo sklenilo, nameravano konferenco preložiti na poznejši čas. Pravočasno se bo naznanilo kdaj in kje se bo ista vršila. Dosedanje prijave ostanejo v veljavi. Ponovno pa pozivamo zaupnike, da **organizacijsko delo** vsepo-

obe roki in zaklical:

„Pozdravljen, dragi prijatelj! Kakšna sreča Vas je prinesla na Mokrice?“

„Bog Vam daj zdravje, Ambrož,“ je odvrnil Konjski. „Ne vem, ali je sreča ali nesreča, vsekakor je važna novica.“

„Pa čujmo,“ je odgovoril Ambrož in zopet sedel.

„Bana imamo, oziroma: dva bana.“

„Dva?“ In katera?“ se je Ambrož živahno vzdignil.

„Škofa Draškoviča in kneza Frankopana Slunjskega.“

„Ali je res?“ je vprašal Ambrož; „moj Stjepko prinese iz Zagreba vsak dan drugega bana. Mnogo so imenovali tudi Matijo Kegleviča.“

„Prava, živa resnica.“ odvrne Konjski. „meni je to povedal sam gospod škof, že včeraj, in jaz sem z ženo prihitel sem, da Vam to novico prinesem.“

„Torej Draškovič!“ se je zamislil Ambrož in je začel gladiti svojo belo brado. „Nanj ni nihče mislil. Škof ne pripada nobeni stranki, glavni tridentinski govornik se ni mešal v naše domače stvari. Zvit je, gladek in sladek, toda ni pristranski in zloben. Ni ravno slabo. Toda čemu dva bana?“

Draškovič je za državne, Frankopan za vojaške stvari.“

„Slunjski knez je mlad, toda velik junak in poštenjak,“ je nadaljeval Ambrož; toda — ali

ste govorili s škofom o naših stvareh.“

„Kajpak!“

„In?“

„Saj ga poznate. Fin in moder človek je. Njegove previdne besede hodijo kakor po letu, in kadar hoče kaj zatajiti, pa pove kaj iz svetega pisma ali kakšnega latinskega pisatelja. Razložil sem mu vse. Mirno je sedel in me poslušal, rekel pa ni ne črne in ne bele. Ko sem končal, mi je rekel: „Zaradi veleizdaje se ne bojte. Ta strašna pravda bo zaspala med akti. Kar ste mi pripovedovali o Tahu, pa vem tudi sam. Tahi pa ima, verujte mi, na kraljevskem dvoru mogočne prijatelje, v deželi sami pa veliko stranko, kraljev dvor pa potrebuje mnogo denarja. Po tem vidite, dragi gospod Mihael, da tega gordijskega vozla ne kaže razsekati, ampak da ga treba fino in spretno razvozljati. Za božjo voljo, ne prenažite se. Potrpite. Pravda naj teče pred banskim sodiščem, saj jaz nisem Peter Erdödi, Tahov zet.“ Nato je škof dolgo časa razmišljal in se igral s svojo brado. Naenkrat pa, kakor da se je nečesa domislil, vzdigne glavo in mi reče: „Kaj dela Vaša gospa Anka? Že dolgo je nisem videl. Ali je pozabila, da sem ji krstni boter? Recite ji, naj pride k meni, še danes naj pride. Vi pa bodite previdni; to recite tudi gospodu Ambrožu Gregorijancu. Ne pozabite sporočiti mojemu kumčetu, kar sem Vam naročil,“ je končal škof s povzdignjenim kazalcem in me odpustil.“

(Dalje prihodnj.)

„In on, ničesar ne slut, dušica?“ je vprašal Tahi.

„Vraga ne slut!“ se je zahehetala žena in si z rokami pokrila lice, kakor da jo je sram. „Meni se zdi, da ve vse. Toda dajte mu cekin ali mlin, pa ne bo izpraševal, ali njegova žena rožni venec moli.“

„Pa dobro, naj bo torej njegov mlin, moja njegova žena.“

„In gospa Helena?“ je vprašala Lolička in po strani pogledala razvnetega starca.

„Spi ali pa moli,“ je odgovoril Tahi.

„Pa dobro!“ se je zasmejala Lolička, „pustimo rožni venec nji.“

Tahi je objel kastelanko okoli pasu, ona pa se je sklonila in se začela pritajeno smejati.

XVII.

Gospod Ambrož Gregorijanc je sedel za mizo v stolpu mokriškega gradu, kamor je bil v zgodnji spomladi l. 1567. prišel na daljši obisk. Ne zaradi zabave in veselice, ampak zaradi pravde, ki jo je imel sam in gospa Uršula. Ko je čul o Tahovih zločinih, si jih je hotel od blizu ogledati in jih čuti od očitvidcev. Bil se je sklonil nad debelo knjigo, na katero mu je padala široka brada, in oči so mu hitele po črnih tiskanih vrstah. Razmišljal je razliko med slavonskim in ogrskim dednim pravom, ker je kraljevo sodišče vprašalo baš po njej. Ravno je segel po papirju, da bi si nekaj zapisal, ko je stopil v sobo popotno oblečen gospod Mihael Konjski. Starec je vzdignil glavo, podal prišlecu

bo izgubljen, če ga preglasuje ta ali ona stranka. Ni pa pomislilo, da gospoda čisto pravilno povdarja »izgubo«, to je, da bodo izgubljene njene blagajne ljudskega denarja in njena samovolja, grda diktatura. Ti si liberalci! Ti si klerikalec! Takole smo se prepirali slovenski kmetje med seboj, pa nismo vedeli, ne kaj je to, ne kaj ono. Kmet si je mislil, če je njegov sosed »liberalci«, mora biti on pa »klerikalec«, samo da ne bosta oba eno in isto. To je žalostno poglavje naše politične vzgoje. Kmetje in delavci bi morali reči: Obrnimo hrbet liberalizmu, obrnimo ga tudi klerika-

lizmu, ker nimamo koristi od tega, ter se organizirajmo v lastni neodvisni kmečki stranki. Gospoda nas le slabi s svojim brezplačnim časopisjem in plačanimi agitatorji. Zakaj: kadar so volitve pride liberalci pa dolži za vse slabo klerikalec, ko pa pridejo ti, pa istotako za vse naše težave in nadloge dolže zopet liberalci. To samo zato, kdo bo dobil več kmečkih glasov. Po volitvah pa si dele našo kmečko-delavsko kožo. Volileci pa si lahko ližejo prste, si vihajo brke ter gladijo po praznih trebuhih v svoje zadovoljstvo, da so liberalci ali klerikalec (Dalje.)

Onevne vesti.

Nova vlada — stara vlada. Nova vlada je sestavljen zopet Nikola Pašič. V novi vladi pa so ostali vsi stari ministri. Zato je nova vlada pravzaprav stara vlada. Nova vlada pa nima večine v parlamentu, in bi morala vsled tega odstopiti, na njeno mesto pa bi morala stopiti res nova vlada, ki ima večino, odkar so odobreni mandati Radičevih poslancev. Kljub temu jasnemu položaju pa je kralj podpisal ukaz, naj se parlament odgodi do 20. oktobra, samo da ne pridejo hrvaški republikanci do besede v parlamentu. Naš odgovor na tako postopanje mora biti: **Vsi zadevni Slovenci v republikance!**

Česa jim manjka? Naši demokrati centralisti so kar skakali od samega veselja, ko so dobili veselo novico iz Beograda, da sta poklicana na vlado zopet Pašič in Pribičević. Veselili so se, kakor da vidijo pred seboj že nebesa odprta. Ko so pa celo stvar začeli nekoliko bolj natančno pregledovati, so našli, da stoji centralistična nebesa na zelo trhljivih nogah. Videli so, da imajo na razpolago denarja kolikor ga hočejo, da imajo v vladi cel kup »svojih« ministrov, ki jim bodo dali v slučaju potrebe vojakov in žandarjev na razpolago kolikor bodo hoteli, videli so pa tudi, da nekaj nimajo, kar jim nobena vlada in noben minister ne more dati. Ta dragocenost so volilci. Naši centralisti imajo vse, samo volilcev nimajo. Zato pa v »Jutru« milo prosijo svoje somišljenike, naj »gredo med narod« in naj tam nabirajo volilce za demokratično centralistično stranko. Med »narod« pošiljajo svoje ljudi tako, kakor pošiljajo kmetje no dežju svoje otroke v hosto jurje brat. Zato opozarjamo svoje somišljenike na ljudi, ki bi radi brali med Slovenci razne »jurčke« za centralistične demokrate, naj jim pokažejo vrata. Monarhistov, centralistov in militaristov ne potrebujemo več.

Neresnično poročanje. »Slovenec« od pretekle sobote je poročal, da je podpredsednik HRSS, g. dr. V. Maček, odpotoval iz Zagreba v Ljubljano, da poravnava spor, ki je izbruhnil baje med slovenskimi avtonomisti in republikanci. — Ta vest je od prve do zadnje besede gladko izmišljena in zlagana.

Žalostna politična vzgoja. V nedeljo se je vršil v Ljubljani protestni shod proti odredbam belgrajske vlade glede bolnišnic v Sloveniji, iz katerih so v najnovjšem času pometali nekaj stotin bolnikov na cesto. Resnici na ljubo bodi povedano, da je bil shod v »Unionu« prav dobro obiskan, tudi govorniki so govorili prav dobro in povedali na belgrajski naslov marsikatero grenko in ogorčenje zborovalcev je bilo veliko. Protest proti Belgradu pa bi bil gotovo še izdatnejši in večji, če bi bile na shodu vse politične stranke, kar jih še ni prodanih Belgradu, in ne samo ena stranka, ker je zadeva bolnišnic splošno slovenska zadeva in ne le zadeva ene same stranke. Drugo, kar bi omenjali, je dejstvo, da je cela dežela molčala, kakor da bi se podeželskih krajev zadeva bolnišnic sploh nič ne tikala. Kranj, Metlika, Maribor in Celje — od nikoder niti glasu! To se nam ne zdi dobro znamenje! Če udariš konja z bičem po hrbtu, ni treba konju šele prigovarjati, naj skoči in brčne, ampak konj skoči sam. Mi smo pa to-

zadevno še slabši kot konji. Belgrajčani nas bijejo, da je joj, mi pa mirno in pohlevno čakamo, da bo kdo prišel in nam rekel: Sedaj pa skočite! Sami pa v svoji hlapčevski naravi ne zmoremo prav nič! Tako miselnost med našimi ljudmi bo treba korenito odpraviti. Mi vemo, da bo tako vzgojno delo težavno, upamo pa, da pojde tudi to.

Nepoštena agitacija. Iz občine Brezovica nam poročajo, da so gotovi ljudje o priliki sestavljanja kandidatskih list za občinske volitve med ljudstvom razširjali vest, da smo slovenski republikanci plačani od Pašiča zato, da bi politično razcepili Slovence. Razsodnim ljudem ni treba šele reči, da je to tako debela laž, da se jo lahko otiplje. Žal pa so na svetu tudi nerazsodni ljudje, ki radi vsako laž tudi verjamejo. Tudi iz drugih krajev nam namreč pišejo, da takšne laži trosijo med ljudstvo plačani politični agitatorji. Zato prosimo somišljenike, da nam takoj javijo natančne naslove tistih ljudi, ki s takšnimi lažmi begajo ljudi. Dobro bo, da navedejo tudi priče, ki bodo mogle potrditi, da je to kdo res govoril. Mi bomo pa poskrbeli za priliko pred sodiščem, da bodo dotični mogli svoje obrekovanje z dokazi tudi opravičiti.

A. P.
Naslov našega lista. Od več strani smo prejeli dopise, kjer nas opozarjajo naši naročniki, da bi izpremenili naslov našemu listu. Razlogi, ki jih naši naročniki navajajo za izpremembo naslova lista, so različni. Naše mnenje je sicer, da naslov »Avtonomist« popolnoma odgovarja našemu programu, ki stremi za najvišjo stopinjo »avtonomije«, kajti lastna država je najvišji izraz avtonomije. Vendar pa smo pripravljene želji velikega števila naših naročnikov ustreči in zato prosimo naše naročnike, naj vsi povedo svoje mnenje o tej zadevi. Nekateri predlagajo, naj bi se list imenoval »Republika«, ker je ena glavnih točk našega programa republikanstvo. To je tudi res. Vendar pa opozarjamo, da ta naslov našim gospodkam nič prav ne diši in mi bi utegnili imeti že zaradi naslova nepotrebne sitnosti. Boljši se nam zdi drug predlog, ki hoče imeti za naslov »Svobodni Dom«. Ta predlog utemeljuje naš dopisnik s tem, da stojimo mi politično v tesni zvezi z republikanskimi Hrvati in zato naj bi se slovenski list, ki zastopa republikansko idejo med Slovenci, imenoval tako, kakor se imenuje hrvaško republikansko glasilo (»Slobodni Dom«). Tudi nemško republikansko glasilo se imenuje tako (»Freies Heim«). Z ozirom na te predloge prosimo naše naročnike, naj nam oni sami povedo, kaj mislijo. Mi se bomo ravnali točno po njihovih željah in zahtevah.

Ali sem — poslal zaostalo naročnino za »Avtonomista«?

M. Humek, Domači vrt. Praktičen navod, kako ga uredimo, obdelujemo in krasimo. To je naslov novi vrtnarski knjigi, ki je izšla v založbi Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani in ki stane broširana Din 48.—, v trdo vezana pa Din 60.—. S to knjigo, ki jo je spisal priznan strokovnjak, sadjarski nadzornik Humek, je silno ustrezno potrebam vseh naših prijateljev in gojiteljev vrtnarstva, saj smo jo v tako priročni in pregledni sestavi že dolgo pogrešali v našem

slovstvu. Vrlo prav bo došla pa tudi našim gospodinjstvom in kmetijskim šolam, našim vrtnarskim in drugim tečajem, ki so istotako prav težko poročali potrebnih tiskanih navodil

Gojite domača semena.

Ni več daleč čas, ko bodo na polju začeli zoreti plodovi jesenskega in pomladanskega dela. Tega časa se vsak gospodar veseli, in če ob nedeljah popoldne hodi med njivami in ogleduje stanje posetve, že naprej računa, koliko bo nesla njiva in koliko travnik.

Se z veliko večjim veseljem pa bi naši kmečki gospodarji hodili ob nedeljah po polju, če bi se bili pravočasno spomnili ne samo na oranje in na gnojiltev, ampak tudi na dobra semena. Obilnost pridelka namreč ni odvisna samo od zemlje, tudi ne samo od solnca in od vlage in od gnojenja, ampak v jako visoki meri tudi od semen. Žalibog pa ne bolagajo naši gospodarji dovolj pazljivosti na semena, ampak posejejo v jeseni ali pa spomladi kar vsevprek, karkoli jim pride pod roko. Tako ne postojno sicer vsi, pač pa velika večina in to ni dobro.

Stara izkušnja nas uči, da je najboljšo tisto seme, ki ga pridelamo doma. Tako seme je navajeno na domačo zemljo, je navajeno na naše podnebje in zato tudi vse drugače uspeva kot pa seme, ki ga navadno kupimo pri trgovcih ali pa ga naročimo za drag denar iz tujih krajev. S tem pa nočemo reči, da je seme iz tujih krajev zanič. Morebiti je naravnost izvrstno — toda le za tiste kraje, kjer je zrastle! Veliko vprašanje pa je, če je tuje seme dobro tudi za naše kraje. Mogoče je, mogoče ne! Zato pa je treba vsako tuje seme pri nas najprej preizkusiti na naših domačih tleh in počakati, če se bo obneslo ali ne. Če se obnese, je dobro, in potem brez skrbi vpeljemo tuje seme tudi v naših krajih. Če -a

za pridelovanje trtnih rastlin. Humekova knjiga nam v kratkih sestavkih opisuje vse, kar je neobhodno potreba za uredbo in obdelovanje domačega vrta.

se ne obnese, je najbolje, da gojimo sami svoje lastno seme.

Domača semena dobimo predvsem z natančno izbiro rastlin. Če greš v nedeljo popoldne v žito, vidiš, da je ena bilka močno in krepko razvita, da ima poln klas in mnogo debelih zrn. Druga bilka v najbližji bližini pa je suha in prtljkava, klas je majhen in zrne drobno in puhlo. Izkušnja pa nas uči, da zraste krepke zarod tudi pri rastlinah samo iz krepkih in zdravih prednikov. Zato bo pameten gospodar posebno levo klasje in zrne zaznamoval (na bilko privežeš lahko kakšen pisan trak ali pa zapiši poleg nje palico v zemljo in bilko nanjo privežeš), tako da se tako krepko razvito bilje in zrne ne pomeša pri žetvi z drugim. Če imaš le nekaj takih zaznamovanih klasov, jih z malo truda lahko še posebej zrahljaš itd. Ko pa klasje dozori, ga spraviš posebej in ga prihodnje leto vseješ na natančno zaznamovan prostor. Tam je treba klasje zopet nadzorovati in odbirati in s tem izbiranjem in s skrbno nego dobiš počasi krasno domače seme, ki dvigne lahko količino domačega pridelka za mnogo odstotkov. Kaj pa to pomeni, si lahko vsak sam izračuna, ker ni vseeno če prideláš na eni in isti njivi 20 mernikov žita ali pa 30 in še več.

Kar velja za žito, velja za vse pridelke sploh: za krompir in za fižol, za zelenjavo in za vsako rastlino sploh. Zato ne hočite ob nedeljah med žitom brez glave, ampak pregledujte, kaj in kako raste in kar je posebno dobrega in lepega, to gojite še s posebno pazljivostjo v vašo lastno korist.

ILIRSKA POSOJILNICA
Ljubljana, Kralja Petra trg 8/I.
sprejema hranilne vloge po 8%
Večje in stalne vloge do 12%.

F. P. ZAJEC
optik
LJUBLJANA,
Stari trg 9.

Nakup gozdov, desk, tramov in drv. Zaloga trboveljskega premoga in drv. Prodaja na debelo in drobno. - Plačljivo tudi na obroke.

DRUŽBA ILIRIJA
Ljubljana, Kralja Petra trg 8.
Telefon štev. 220.

FR. SLOVNIK
LJUBLJANA, Stari trg 2.

priporoča po najnižjih cenah svojo zalogo izgotovljenih oblek in manufakture. Obleke po meri se točno izvršujejo.

Dobra kosa

je veselj kmetovalca. Kupujte pri Vaših trgovcih samo »Plemenite« kose, ker te so edino dobre in zajamčene. Kjer jih tamkajšni trgovci nimajo v zalogi, naročite jih naravnost pri **Mihaelu Omahen, Vlišnja gora.**

Vsaka kosa, ki ne ustreza vsem zahtevam, se zamenja ali povrne denar.

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOVENSkih AVTONOMISTOV.
Odgovorni urednik Drago Brozovič.
Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Novo lepe slovenske knjige!

Ravnokar so izšle nove knjige:

Regina Povest G. Kellerja, poslovenil dr. Joža Glonar. Cena Din 5-

Občinsko dete Srbska vaška povest, spisal Branislav Nušić. Poslovenil Cv. Golar. — Cena dinarjev 15—.

Zeleni kader Povest iz viharjih dni našega narodnega osvobajanja, spisal Ivan Zorec. — Cena Din 14—
Poštšina Din 1—
Tiskali in založili

J. Blasnika nasl., Ljubljana Breg št. 12.

Vse knjige se lahko naroče po dopisnici.
Knjige so res lepe in za ljudstvo zelo primerne in zabavne.

Nadalje priporočamo politične študije prof. dr. Drag. Lončarja, ki so izšle v knjigi pod naslovom

„Politika in zgodovina“

Tudi ta knjiga je izšla v založbi tiskarne

J. Blasnika nasl., Ljubljana Breg št. 12.

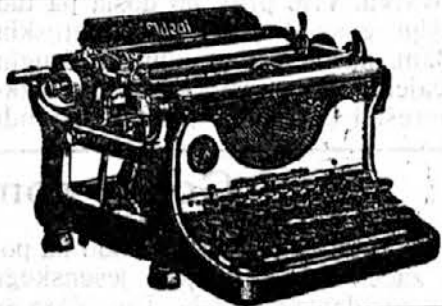
Kdor se zanima za politična vprašanja in za boj za avtonomijo Slovenije, naj to knjigo bere!

Cena Din 30—.

K. Widmayer - Pri „Solncu“

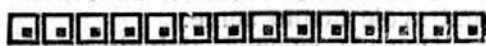
za vodo. Priporočam: Raznovrstno perilo, svilnate in druge robce, šerpe. Manufakturno blago, oblekce, predpasnike. Vso opravo za novorojenčke, majo in nogavice domačega izdelka. Venčke in šopke za neveste in birmanke; kovtre, abtahe (peče)! Na debelo primeren popust.

THE REX CO

LJUBLJANA, GRADIŠČE 10.

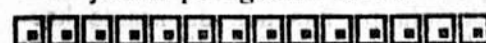
Telefon številka 268.

Najboljši pisalni, razmnoževalni in kopirni stroji.
VSE PISARNIŠKE POTREBŠČINE.

Antikvarijat, knjigarna HINKO SEVAR

Ljubljana, Stari trg 34

kupuje in prodaja različne knjige v vseh jezikih po ugodnih cenah.

Franc Szantner

Ljubljana, Šelenburgova ul. 1

trgovina čevljev in specialna tvrdka za ortopedična in anatomska obuvala

sprejema
vsa naročila po meri in popravila.

MERAKL

harve, mastila, lake, kit, emajle, kistove (čopiče) in zajamčeno čisti firneš najboljše kakovosti nudi

Medić-Zankl

družba z o. z.

Maribor, Ljubljana, Novi Sad,
podružnica. centrala. skladišče.

Tovarne:

Ljubljana - Medvode.**Osrednja vinarska zadruga za Jugoslavijo v Ljubljani**

- ima na zalogi najboljša pristna vina po ugodnih cenah,
- sprejme potnike in krajevne zastopnike,
- odda v najem ali proda paviljon na velesejmu.

Pisarna:

Kongresni trg št. 2.

Klet:

Spodnja Šiška 77.

ELIN

družba za električno industrijo d. z. o. z.

Gradi električne centrale in naprave. Velika zaloga motorjev in električnega materiala. - Cene izredno nizke. - Postrežba točna. Na željo poset inženirja brezplačno.

Ljubljana, Dunajska cesta 1, telefon št. 68.

Maribor, Vetrinjska ulica 11, telefon št. 239.

NAJCENEJŠE NOVE IN RABLJENE PISALNE STROJE

v specialni mehanični delavnici za popravo pisalnih, računskih, razmnoževalnih in kopirnih strojev.

LUDOVIK BARAGA, LJUBLJANA

ŠELENBURGOVA ULICA 6. I. nad.

Barvne trakove, karbon-indigo papir ter vse druge potrebščine. Pisarniška oprema vedno na zalogi.

ŠKROPILNICE

vseh vrst
izdeluje
najceneje

„Jugometalija“

splošna kovinarska industrija

v Ljubljani, Kolodvorska ulica št. 18./10.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani**prodaja premog**

iz slovenskih premogovnikov

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo

inozemski premog in koks

vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno prvovrstni češko-slovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in brikete.

NASLOV: Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani, Mihlešičeva c. 15/11.

Zadružna banka v Ljubljani

Brzjavni: Zadrubanka.

Aleksandrova cesta številka 5.

Telefon številka 367.

Vplačani kapital Din 3,000.000.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje

Trgovska banka d. d., Ljubljana

PODRUŽNICE:

Maribor, Novo mesto,
Rakek, Slovenjgradec,
Slovenska Bistrica

Dunajska cesta 4. (v lastni stavbi)

KAPITAL IN REZERVE DIN 18,300.000.—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavni: Trgovska

Telefoni: 139, 146, 458

EKSPOZITURE:

Konjice,
Meža-Dravogr.,